

Samtök sveitarfélaga á höfuðborgarsvæðinu
Hrafnkell Proppé
Hamraborg 9
200 Kópavogi

Reykjavík, 12. desember 2014
Tilvísun:201306060 / 3.7

Efni: Tillaga að Svæðisskipulagi höfuðborgarsvæðisins 2040

Vísað er til erindis svæðisskipulagsnefndar höfuðborgarsvæðisins, dags. 7. nóvember 2014, þar sem tillaga að Svæðisskipulagi höfuðborgarsvæðisins 2040 er send Skipulagsstofnun til athugunar samkvæmt 3. mgr. 23. gr. skipulagslaga nr. 123/2010. Tillagan var samþykkt til auglýsingar í svæðisskipulagsnefnd höfuðborgarsvæðisins þann 22. ágúst 2014 en einnig liggur fyrir samþykki allra hlutaðeigandi sveitarfélaga.

FRAMLÖGÐ GÖGN OG KYNNING OG SAMRÁÐ

Skipulagstillagan er sett fram í greinargerð dags. 22. ágúst 2014 (2. útgáfa) og er samantekt umhverfisskýrslu í fimmta kafla hennar. Auk tillögunnar eru eftirfarandi fylgirit lögð fram:

- Fylgirit 1.A Umhverfisskýrsla
- Fylgirit 1.B Mat á sviðsmyndum um þróun nýrrar byggðar
- Fylgirit 2. Vatnsvernd á höfuðborgarsvæðinu
- Fylgirit 3. Þróun og framreikningur íbúa á höfuðborgarsvæðinu
- Fylgirit 4. Höfuðborgarsvæðið og hagkerfið
- Fylgirit 5. Mat á samgöngusviðsmyndum
- Fylgirit 6. Næstu skref í samgönguverkefnum
- Fylgirit 7. Byggðapróun
- Fylgirit 8. Náttúra og útivist
- Fylgirit 9. Skipulagstölur og umferðarspá
- Fylgirit 10. Íbúafundur um framtíðarþróun höfuðborgarsvæðisins til ársins 2040
- Fylgirit 11. Umsagnir og athugasemdir á kynningarstigi
- Fylgirit 12. Samkomulag sveitarfélaganna um svæðisskipulags höfuðborgarsvæðisins.

Skipulagsstofnun veitti umsögn um tillögu á vinnslustigi sbr. bréf dags. 12. maí 2014. Svæðisskipulagstillagan var kynnt á fjórum opnum kynningarfundum á skrifstofu samtaka sveitarfélaganna.

SKYLDA TIL SVÆÐISSKIPULAGSGERÐAR Á HÖFUÐBORGARSVÆÐINU

Samkvæmt skipulagslögum skal ávallt vera í gildi svæðisskipulag fyrir höfuðborgarsvæðið og er það eina svæðið þar sem skylda er til svæðisskipulagsgerðar. Í greinargerð með frumvarpi því sem varð að skipulagslögum segir að vegna sérstöðu höfuðborgarsvæðisins sem samliggjandi þéttbýliskjarna

sé afar mikilvægt að í gildi sé svæðisskipulag til að tryggja sem besta framkvæmd á sviði samgangna og uppbyggingar atvinnuhverfa og íbúðarbyggðar svo dæmi séu tekin.

Í skipulagsreglugerð er mælt fyrir um hvaða viðfangsefni skal mörkuð stefna um í svæðisskipulagi höfuðborgarsvæðisins. Þar skal ávallt mörkuð stefna um byggðaþróun, verslunarmiðstöðvar, samgöngur og vegakerfi, veitur, útivistarsvæði, náttúruverndarsvæði og vatnsverndarsvæði. Einnig er tilgreint að sveitarfélögin á höfuðborgarsvæðinu geti markað sameiginlega stefnu um önnur viðfangsefni svo sem sorpvinnslustöðvar, sorpurðunarsvæði, efnistöku- og efnislosunarsvæði, hafnir og samfélagsþjónusta.

UMSÖGN UM FYRIRLIGGJANDI TILLÖGU

Svæðisskipulag höfuðborgarsvæðisins er sameiginleg stefna Garðabæjar, Hafnarfjarðarbæjar, Kjósarhrepps, Kópavogsbæjar, Mosfellsbæjar, Reykjavíkurborgar og Seltjarnarnesbæjar um náð samstarf í skipulagsmálum og þróun höfuðborgarsvæðisins. Svæðisskipulagið er umfangsmikið verkefni og nýstárlegt að mörgu leyti varðandi efnistöku og framsetningu. Í tillögunni er tekist á við þær áskoranir sem blasa við á höfuðborgarsvæðinu á næstu áratugum sem lúta að íbúðarþróun, húsnæðismálum, lýðheilsu, sjálfbærri þróun og samkeppnishæfni. Áhersla er lögð á að byggðaþróun styðji við breyttar áherslur í samgöngum með aukinni hlutdeilda almenningssamgangna.

Hér að neðan er farið yfir þau atriði í tillögunni sem Skipulagsstofnun gerir athugasemdir við. Þær eru settar fram út frá tilgreindum viðfangsefnum svæðisskipulags höfuðborgarsvæðisins samkvæmt skipulagsreglugerð. Tölur í sviga vísa til viðeigandi markmiða og blaðsíðutals í tillögunni.

Byggðaðróun

Samkvæmt skipulagsreglugerð ber ávallt að marka stefnu um byggðaðróun í svæðisskipulagi höfuðborgarsvæðisins.

Í gildandi Svæðisskipulagi höfuðborgarsvæðisins 2001-2024 eru sett bindandi viðmið um fjölda íbúða og fermetra atvinnuhúsnæðis skipt á 22 byggðasvæði. Nýbyggingarsvæði (byggðareitir) eru ákveðin á skipulagsupprætti, en jafnframt gert ráð fyrir uppbyggingu innan núverandi byggðar. Þá er í gildandi svæðisskipulagi stefna um kjarnasvæði (lands-, svæðis- og bæjarkjarna). Fram kemur að stefna svæðisskipulagsins skuli útfærð í fjögurra ára framkvæmdaáætlunum, en slíkar áætlanir hafa þó ekki verið unnar frá því svæðisskipulagið var staðfest árið 2002.

Í tillögu að nýju svæðisskipulagi eru sett fram töluleg viðmið um fjölda íbúða og starfa á höfuðborgarsvæðinu í heild, annarsvegar fyrir árið 2025 og hinsvegar í lok skipulagstímabilsins árið 2040. Ekki er eins og í gildandi svæðisskipulagi sett fram stefna um hvernig þessi uppbygging skiptist á hlutaðeigandi sveitarfélög, heldur er í staðinn gert ráð fyrir að svæðisskipulagsnefnd vinni, í samvinnu við sveitarfélögin, fjögurra ára þróunaráætlun sem skal liggja fyrir samþykkt af hálfu allra hlutaðeigandi sveitarfélaga samhliða gerð fjárhagsáætlunar sveitarfélaga að loknum sveitarstjórnarkosningum. Þar á að koma fram áætluð uppbygging íbúða og atvinnuhúsnæðis eftir sveitarfélögum og staðsetningu innan sveitarfélaga (1.2.3, 2.1.3, 5.2.4).

Í tillögu að nýju svæðisskipulagi er einnig farin önnur leið en í gildandi svæðisskipulagi varðandi stefnu um staðsetningu uppbyggingar. Í stað þess að afmarka byggðareiti á skipulagsupprætti eru

nú skilgreind vaxtarmörk byggðar á höfuðborgarsvæðinu og þau auðkennd á korti í tillögunni. Sett er fram ítarlegri stefna um kjarnasvæði en í gildandi svæðisskipulagi, auk stefnu um samgöngumiðuð þróunarsvæði. Skematísk staðsetning kjarna er sýnd á korti 2 og þeir skilgreindir í töflu 3 á bls. 34. Samgöngumiðuð þróunarsvæði eru einnig skilgreind í töflu 3 en ekki sett fram stefna um staðsetningu og umfang, heldur er því vísað til fjögurra ára þróunaráætlana (1.2.3).

Í tillögu að nýju svæðisskipulagi er í töflu 3 á bls. 89 tilgreint hvaða skipulagsákvæðanir á höfuðborgarsvæðinu skuli teknar í svæðisskipulagi höfuðborgarsvæðisins. Þar undir falla lega og útfærsla kjarna og lega og útfærsla samgöngu- og þróunaráss sem vísar væntanlega jafnframt til ákvæðana um samgöngumiðuð þróunarsvæði á þeim ási.

Í umsögn Skipulagsstofnunar um vinnslutillögu í maí 2014 var vikið að vægi þróunaráætlana varðandi útfærslu á stefnu svæðisskipulagsins um byggðapróun, þar sem þær yrðu ekki formlega afgreiddar sem svæðisskipulagsákvörðun. Það veki spurningar um svæðisskipulagið sem stjórnunartæki til að stýra byggðapróun á höfuðborgarsvæðinu. Ef ekki náist samkomulag milli sveitarfélaganna um gerð þróunaráætlana, standi eftir opin stefna í svæðisskipulaginu sem erfitt geti reynst að framfylgja. Í umsögninni var því velt upp hvort ekki væri nauðsynlegt annaðhvort eða bæði; að í svæðisskipulaginu yrði tilgreint hvernig viðmið um íbúðir og atvinnuhúsnæði gætu skipst á sveitarfélögin á svæðinu og/eða að þróunaráætlun til fyrstu fjögurra ára skipulagstímabils svæðisskipulagsins yrði hluti svæðisskipulagsins þegar það er staðfest. Í framhaldinu væru þá slíkar skammtíma þróunaráætlanir afgreiddar sem breytingar eða endurskoðun svæðisskipulagsins.

Athugasemdir Skipulagsstofnunar við fyrirliggjandi tillögu:

- **Uppbyggingarhraði og dreifing uppbyggingar.** Í svæðisskipulagstillögunni er ekki mörkuð stefna um uppbyggingarhraða og dreifingu uppbyggingar íbúða og atvinnuhúsnæðis á sveitarfélög, heldur er ákvörðunum um það vísað til fjögurra ára þróunaráætlana sem eiga að liggja fyrir í lok kosningaárs sveitarstjórna. Af tillögunni að dæma getur farið svo að fyrsta fjögurra ára þróunaráætlunin verði ekki unnin fyrr en í kjölfar sveitarstjórnarkosninga 2018. Nú í haust hefur hinsvegar verið rætt um það á samráðsfundum Skipulagsstofnunar með forsvarsmönnum svæðisskipulagsins að fyrsta fjögurra ára þróunaráætlunin liggja fyrir þegar kemur til lokaafgreiðslu svæðisskipulagsins. Skipulagsstofnun lítur svo á að þróunaráætlun fyrir tímabilið 2015-2018 verði að liggja fyrir áður en svæðisskipulagið er endanlega afgreitt til gildistöku.
- **Vaxtarmörk byggðar.** Innan vaxtarmarka eins og þau eru dregin á korti 2 eru óbyggð svæði sem ekki eru skilgreind í gildandi aðalskipulagi til uppbyggingar. Má sem dæmi nefna Geldinganes og svæði við Vatnsendahlíð sem nær inn fyrir öryggissvæði vatnsverndar sbr. kort 10. Yfirfara þarf skörun vaxtarmarka og öryggissvæðis vatnsverndar við Vatnsendahlíð. Ef talin er forsenda til að halda henni óbreyttri þarf að rökstyðja hvernig uppbygging og vatnsvernd fara saman þar. Einnig er æskilegt að skýra hvort svæði eins og Geldinganes teljast vera möguleg byggingarsvæði innan vaxtarmarka samkvæmt svæðisskipulaginu. Þá er æskilegt að í umfjöllun um vaxtarmörk í markmiði 1.1 sé greint frá takmörkun á landnotkun innan vaxtarmarka, sbr. skýringar með þemakorti 11.
- **Viðmið um íbúðafjölda.** Skipulagsstofnun bendir á að yfirfara þarf tölur í töflu 1 um fjölda íbúða í landskjarnanum, þ.e. miðborg Reykjavíkur. Miðborgin er sérstaklega afmarkað lykilsvæði í Aðalskipulagi Reykjavíkur 2010-2030 þar sem það er skilgreint sem miðsvæði M1a-M1c og byggingarsvæði nr. 5-11 og nr. 20-24 sbr. mynd 13 í aðalskipulaginu. Aðalskipulag Reykjavíkur

2010-2030 gerir ráð fyrir mun fleiri nýjum íbúðum innan miðborgarsvæðisins til ársins 2030 en svæðisskipulagstillagan áætla í landskjarnanum til ársins 2040 samkvæmt töflu 1. Þetta þarf að yfirfara. Ljóst þarf að vera hvort stefna svæðisskipulagsins er í samræmi við gildandi aðalskipulag eða kallar á breytingu á því.

Samgöngur og vegakerfi

Samkvæmt skipulagsreglugerð ber ávallt að marka stefnu um samgöngur og vegakerfi í svæðisskipulagi höfuðborgarsvæðisins.

Vegakerfi

Í gildandi svæðisskipulagi er mörkuð stefna um legu og útfærslu stofnbrauta með mislægum gatnamótum, annarra stofnbrauta og svæðisbundinna tengibrauta. Til stofnbrauta með mislægum gatnamótum teljast Reykjanesbraut um Hafnarfjörð að Sæbraut, Sæbraut/Sundabraut að Geldinganesi og áfram upp á Kjalarnes og Vesturlandsvegur að Hvalfjarðargöngum; Hafnarfjarðarvegur og Kringlumýrarbraut að Miklubraut; Hlíðarfótur og Kópavogsgöng frá Hringbraut að Reykjanesbraut; Vesturlandsvegur frá Blikastaðastaðalandi í Mosfellsbæ að Miklubraut og Miklabraut að Grensásvegi; Suðurlandsvegur að mörkum höfuðborgarsvæðisins og hluti Breiðholtsbrautar. Jafnframt er gert ráð fyrir Ofanbyggðavegi í flokki annarra stofnbrauta/svæðisbundinna tengibrauta. Í gildandi svæðisskipulagi er jafnframt sett fram stefna um svokallað línubæjarskipulag þar sem byggð verði þéttust næst línunni en þynnist út er fjær dregur.

Í breytingu á svæðisskipulaginu sem var kynnt samhliða tillögum að Aðalskipulagi Reykjavíkur 2010-2030 og tillögu að Aðalskipulagi Kópavogs 2012-2024, og staðfest í febrúar 2014, kemur fram að ákvörðunum um verulegar breytingar á stofnbrautakerfinu sé vísað til heildarendurskoðunar svæðisskipulagsins, m.a. skilgreiningu stofnbrauta með veigamikil svæðisbundið hlutverk.

Í tillögu að nýju svæðisskipulagi er gert ráð fyrir að flokka meginsamgönguæðar á höfuðborgarsvæðinu í meginstofnvegi og stofngötur. Gengið er út frá því að einn meginstofnvegur liggja norður-suður í gegnum höfuðborgarsvæðið og tengi saman Vesturlandsveg á Kjalarnesi og Reykjanesbraut sunnan Hafnarfjarðar. Annar meginstofnvegur tengi Suðurlandsveg við norður-suður stofnveginn. Ekki er hinsvegar mörkuð stefna um hvaða vegur/vegir gegna þessu hlutverki innan þéttbýlisins á höfuðborgarsvæðinu og ákvörðun um það vísað til aðalskipulagsgerðar sveitarfélaganna í samstarfi við Vegagerðina. Jafnframt segir að ákvarðanir um skilgreiningu stofnvegakerfisins eigi að liggja fyrir við lok árs 2016 (2.4.1) en ekki er skýrt á hvaða vettvangi þær ákvarðanir eiga að vera teknar. Jafnframt er mótuð stefna um samgöngu- og þróunarás sem um fari afkastamiklar almenningssamgöngur (léttlest eða hraðvagnar), svokölluð Borgarlína. Í svæðisskipulagstillögunni er eingöngu mótuð almenn stefna um samgöngu- og þróunarásinn/Borgarlínuna og sett fram mjög stílfærð mynd af legu hans. Sett er fram stefna um að grunnvinnu við legu Borgarlínu og útfærsla samgöngu- og þróunarás verði lokið fyrir árslok 2016 ásamt áfangaskiptingu á uppbyggingu kerfisins (2.2.1 og 2.2.9).

Í tillögu að nýju svæðisskipulagi er í töflu 3 á bls. 89 tilgreint hvaða skipulagsákvarðanir á höfuðborgarsvæðinu skuli teknar í svæðisskipulagi höfuðborgarsvæðisins. Þar undir falla meginstofnvegir og lega og útfærsla samgöngu- og þróunarás, þ.m.t. biðstöðvar Borgarlínu.

Í umsögn Skipulagsstofnunar um vinnslutillögu í maí 2014 var bent á að lega samgöngu- og þróunarás væri viðfangsefni sem þyrfti að marka um heildstæða stefnu fyrir svæðið í heild og svæðisskipulagið væri vettvangur fyrir slíkar ákvarðanir, hvort sem sú hugmynd lægi fyrir fullmótuð eða kæmi inn við breytingar eða endurskoðun á svæðisskipulaginu. Varðandi stofnvegi var bent á að svæðisskipulagið væri réttur vettvangur fyrir samræmdar ákvarðanir um útfærslu aðalleiða um höfuðborgarsvæðið.

Athugasemdir Skipulagsstofnunar við fyrirbyggjandi tillögu:

- **Stofnvegir.** Skipulagsstofnun bendir á að heildstæð og samræmd áætlun um stofnvegakerfi höfuðborgarsvæðisins er sameiginlegt hagsmunamál íbúa svæðisins, ríkis og sveitarfélaga sem þarf að taka ákvörðun um í svæðisskipulagi höfuðborgarsvæðisins, sbr. ákvæði skipulagslaga og reglugerðar og töflu 3 á bls. 89 í svæðisskipulagstillögunni. Skipulagsstofnun gerir athugasemd við að svo veigamiklum ákvörðunum sé frestað. Með því skapast óvissa sem getur staðið í vegi fyrir framfylgd meginþátta í stefnu svæðisskipulagsins um þéttingu byggðar og fjölbreytta ferðamáta. Á hverjum tíma verður að liggja fyrir skipulagsákvörðun um stofnvegakerfi höfuðborgarsvæðisins. Í svæðisskipulaginu þarf því að koma fram hvað gildir í þessu efni þar til ákvörðun um breytingu/endurskoðun svæðisskipulagsins varðandi flokkun og skilgreiningu stofnvega liggur fyrir (sbr. 2.4.1). Ef ekki liggja aðrar ákvarðanir fyrir á þessu stigi er mælt með að það verði gert með því að sýna á uppdrætti flokkun stofnvega á höfuðborgarsvæðinu eins og þeir eru skilgreindir í Svæðisskipulagi höfuðborgarsvæðisins 2001-2024. Jafnframt þarf að koma skýrt fram að ákvörðun um framtíðarstofnvegakerfi sem fjallað er um í aðgerð 2.4.1 felst í breytingu eða endurskoðun svæðisskipulagsins.
- **Samgöngu- og þróunarás/Borgarlína.** Lega og útfærsla samgöngu- og þróunarás skal bundin í svæðisskipulaginu þegar hún liggur fyrir með breytingu eða endurskoðun og er sveitarfélögunum ætlað að innleiða samgöngu- og þróunarás í aðalskipulag (2.2.1). Skipulagsstofnun bendir á að þar sem ákvarðanir um umfang og legu kjarna og samgöngu- og þróunarás hafa ekki verið teknar í svæðisskipulaginu við staðfestingu þess er óljóst að hvað miklu leyti sveitarfélögin geta hafið innleiðingu stefnu svæðisskipulagsins og stýrt uppbyggingu með samræmdum hætti á fyrirhugaðan samgöngu- og þróunarás. Að mati Skipulagsstofnunar þarf við staðfestingu svæðisskipulagsins að liggja fyrir fastmótaðri stefna eða leiðsögn um hvert sveitarfélögin skuli beina meginþunga vaxtar til að skjóta styrkari stoðum undir samgöngumiðaða byggðaðróun og auka hlutdeild almenningsamganga. Þetta gæti verið hluti fjögurra ára þróunaráætlunar sem liggur fyrir við staðfestingu svæðisskipulagsins.

Flugsamgöngur

Í gildandi svæðisskipulagi er mörkuð stefna um að land Reykjavíkurflugvallar verði tekið undir byggð án þess að þar sé mörkuð stefna um eða tekin afstaða til þess hvar aðstaða fyrir innanlandsflug eigi að vera. Þessi stefna er staðfest með fyrirvara um að uppbygging í Vatnsmýri sé háð flutningi flugstarfsemi af svæðinu. Frekari athugunum á staðsetningu nýs innanlandsflugvallar var vísað til heildarendurskoðunar svæðisskipulagsins.

Í tillögu að nýju svæðisskipulagi er stefnt að því að finna innanlandsflugvelli annan stað en í Vatnsmýri (bls. 38). Fram kemur að staðsetning innanlandsflugvallar verði fest í svæðisskipulagi

þegar ákvörðun um framtíðarstaðsetningu liggja fyrir og gert ráð fyrir að það verði eigi síðar en í lok árs 2018 (2.1.5).

Í tillögu að nýju svæðisskipulagi er í töflu 3 á bls. 89 tilgreint hvaða skipulagsáskvarðanir á höfuðborgarsvæðinu skuli teknar í svæðisskipulagi höfuðborgarsvæðisins. Þar undir fellur innanlandsflugvöllur.

Í umsögn Skipulagsstofnunar um vinnslutillögu í maí 2014 var bent á að staðsetning miðstöðvar innanlandsflugs og hvort Vatnsmýrarsvæðið kæmi til uppbyggingar á skipulagstímabilinu væri hvort tveggja málefni af svæðisbundnu mikilvægi sem féllu undir skylduviðfangsefni svæðisskipulags höfuðborgarsvæðisins, þ.e. byggðaþróun og samgöngur. Því þyrfti að taka frekar á þessum viðfangsefnum, enda mikilvægt að reyna að vinna að því að fá varanlega niðurstöðu um þessi stóru hagsmunamál sem staðið hafa deilur um og verið óvissa um, um margra ára skeið.

Athugasemdir Skipulagsstofnunar við fyrirbyggjandi tillögu:

- Í svæðisskipulagstillögunni er ekki fjallað um mögulegt nýtt flugvallarsvæði á höfuðborgarsvæðinu og hvað áhrif það gæti haft á stefnu svæðisskipulagstillögunnar um þróun byggðar og ráðstöfun lands. Á meðan ekki liggur annað fyrir af hálfu ríkis og Reykjavíkurborgar en að miðstöð innanlandsflugs verði í Vatnsmýri til 2022 og ákvörðun liggur ekki fyrir um framtíð innanlandsflugs á höfuðborgarsvæðinu að þeim tíma loknum er að mati Skipulagsstofnunar ekki unnt að taka bindandi skipulagsáskvarðanir um byggð á flugvallarsvæðinu. Miðað við stöðu málsins telur Skipulagsstofnun að staðfesting svæðisskipulagstillögunnar í núverandi mynd feli ekki í sér skipulagsákvörðun um niðurlagningu innanlandsflugvallar í Vatnsmýri. Þegar tillaga eða ákvörðun um fyrirkomulag innanlandsflugs á höfuðborgarsvæðinu til framtíðar liggur fyrir þarf að fara með hana sem breytingu eða endurskoðun á svæðisskipulaginu, feli hún sér að flugvöllur í Vatnsmýri verði lagður af og nýr flugvöllur byggður upp innan höfuðborgarsvæðisins. Áður en skipulagstillagan er endanlega afgreidd til gildistöku þarf að bæta við umfjöllun um það hvaða áhrif mögulegur áframhaldandi flugrekstur í Vatnsmýri myndi hafa á framfylgd stefnu svæðisskipulagsins, þar sem svæðinu virðist ætlað stórt hlutverk tengt miðborginni, samgöngu- og þróunarás og uppbyggingu samgöngumiðaðra þróunarsvæða. Það getur kallað á endurskoðun áforma um uppbyggingu íbúða, fjölgun starfa og þéttingu byggðar.

Hafnir

Í gildandi svæðisskipulagi er mörkuð stefna um iðnaðar- og hafnarsvæði og þau auðkennd á skipulagsuppdrætti. Tvær stórar hafnir eru sagðar hafa svæðisbundna þýðingu, Reykjavíkurbörn og Hafnarfjarðarhöfn.

Í tillögu að nýju svæðisskipulagi er í töflu 3 á bls. 89 tilgreint hvaða skipulagsáskvarðanir á höfuðborgarsvæðinu skuli teknar í svæðisskipulagi höfuðborgarsvæðisins. Þar undir falla hafnir. Í tillögunni er lögð áhersla á að tryggja áframhaldandi þróunarmöguleika fiskihafna á höfuðborgarsvæðinu og jafnframt bent á mikilvægi Sundahafnar (bls. 50-52). Á korti 5 og 11 er Hafnarfjarðarhöfn og Reykjavíkurbörn auðkenndar sem fiskihafnir og Sundahöfn sem vöruflutningahöfn og má því skilja að þessar hafnir séu taldar til grunnkerfis þó það sé ekki tilgreint í texta.

Athugasemdir Skipulagsstofnunar við fyrirbyggjandi tillögu:

- Í svæðisskipulaginu þarf að vera skýrt hvaða hafnir falla undir skipulagsákvæðanir svæðisskipulags svo ekki vakni spurningar um stöðu annarra hafnarsvæða og þá sérstaklega við Álfsnes-Kollafjörð og Gufunes sem eru ætluð fyrir hafnsækna iðnaðarstarfsemi í Aðalskipulagi Reykjavíkur 2010-2030. Einnig þarf að vera ljóst hvaða þýðingu stefna svæðisskipulagsins hefur fyrir Hafnarfjörð en möguleiki á hafnarsvæði við Straumsvík hefur lengi verið til skoðunar í aðalskipulagi Hafnarfjarðar og hefur þá stöðu í Aðalskipulagi Hafnarfjarðar 2013-2025 að vera skipulagi frestað.

Göngu- og hjólastígar

Í gildandi svæðisskipulagi er sett fram almenn stefna um svæðisbundið stígakerfi fyrir hjólandi og gangandi umferð á höfuðborgarsvæðinu sem tengi saman íbúðarsvæði og helstu atvinnu- og kjarnasvæði.

Í tillögu að svæðisskipulagi er sett fram stefna um að auka hlutdeild göngu og hjóleiða í öllum ferðum innan svæðisins og byggja upp stofnleiðir innan þéttbýlis milli sveitarfélaga og hverfiseininga. Stofnleiðir göngu og hjóleiða eiga að tengja allt þéttbýli höfuðborgarsvæðisins og auðvelda notkun virkra ferðamáta (bls. 44). Stefna svæðisskipulagsins verður útfærð í aðalskipulagi sveitarfélaganna en mun byggja á samræmdum viðmiðum og greiningu svæðisskipulagsnefndar um hvar bæta þurfi stofnleiðakerfið í fjögurra ára þróunaráætlun (2.3.1, 2.3.2).

Athugasemdir Skipulagsstofnunar við fyrirbyggjandi tillögu:

- Skipulagsstofnun telur að í svæðisskipulaginu þurfi að koma fram hvaða stofnleiðir göngu- og hjóleiða hafi svæðisbundið vægi og skuli innleiða í aðalskipulagi í samræmi við áform um aukna hlutdeild göngu- og hjóleiða í samgöngum á höfuðborgarsvæðinu og samspil ólíkra ferðamáta við styrkingu kjarna og annarra samgöngumiðaðra þróunarsvæða.

Vatnsverndarsvæði

Samkvæmt skipulagsreglugerð ber ávallt að marka stefnu um vatnsverndarsvæði í svæðisskipulagi höfuðborgarsvæðisins.

Í gildandi svæðisskipulagi eru vatnsverndarsvæði (brunn-, grann- og fjarsvæði) afmörkuð á skipulagsupprætti.

Í tillögu að svæðisskipulagi eru vatnsverndarsvæði (brunn-, grann-, fjar- og öryggissvæði) afmörkuð. Markmið vatnsverndarinnar er að takmarka mannvirkjagerð sem ógnað getur neysluvatnsauðlindinni. Svæðisskipulagstillagan útilokar þó ekki umfangsmikil mannvirki með mengunarhættu með því skilyrði að þau séu staðsett á skilgreindu mannvirkjabelti innan vatnsverndarsvæðisins, en lega mannvirkjabeltis/belta liggur ekki fyrir í svæðisskipulagstillögunni. Í tillögunni er gert ráð fyrir að skilgreint/d verði mannvirkjabelti um vatnsverndarsvæðin. „Stefnt er að því að öll umfangsmikil mannvirki sem fela í sér hættu á mengun séu inni á skilgreindu mannvirkjabelti til að stuðla að markvissari mótvægisáðgerðum og viðbrögðum við mengunaróhöppum. Lega mannvirkjabeltis skal bundin í svæðisskipulag höfuðborgarsvæðisins

þegar hún liggur fyrir með breytingu eða endurskoðun, sbr. töflu 3.“ (4.4.5). Við hönnun og lagningu háspennulína skal taka mið af skilgreindu mannvirkjabelti og unnið skal að því að núverandi háspennulínur flytjist á mannvirkjabeltið þegar kemur að eðlilegri endurnýjun (4.4.12).

Í tillögu að nýju svæðisskipulagi er í töflu 3 á bls. 89 tilgreint hvaða skipulagsákvæðanir á höfuðborgarsvæðinu skuli teknar í svæðisskipulagi höfuðborgarsvæðisins. Þar undir falla mannvirkjabelti.

Athugasemdir Skipulagsstofnunar við fyrirliggjandi tillögu:

- Á því svæði sem vatnsverndarákvæðin gilda eru í dag mannvirki á borð við vegi, raflínur, skíðasvæði og ferðamannasvæði (Þríhnúkar). Einnig liggja fyrir skipulagsákvæðanir um legu nýrra háspennulína. Skipulagsstofnun telur því vera forsendur til að skilgreina mannvirkjabelti um vatnsverndarsvæði í svæðisskipulaginu í stað þess að fresta því til síðari ákvörðunar með breytingu eða endurskoðun á svæðisskipulaginu.

Annað

Þemakort

Í svæðisskipulagstillögunni eru mörg kort og skýringarmyndir. Á bls. 24 segir að stefna svæðisskipulagsins sé sett fram í texta, á skýringarmyndum og með þemakortum en þau séu ekki eiginlegir skipulagsuppdrættir. Við túlkun stefnunnar og samræmingu við aðalskipulag sveitarfélaganna eiga sveitarfélögin að taka mið af þeim skipulagsþáttum sem eru festir í svæðisskipulaginu en þessir þættir séu að einhverju leyti settir fram á þemakortum.

Athugasemdir Skipulagsstofnunar við fyrirliggjandi tillögu:

- Nokkuð vantar á að hlutverk þemakorta og tengsl þeirra við stefnu svæðisskipulagsins sé skýrt. Í einhverjum tilvikum er tekið fram að þemakortin séu leiðbeinandi. Það á til dæmis við um kort 3 sem sýnir göngu- og hjóltreiddastíga í þéttbýlinu og biðstöðvar Strætó. Sum kortanna sýna, að því er virðist, núverandi stöðu, svo sem kort nr. 6 sem sýnir SV-hornið á meðan önnur kort fela í sér stefnu eins og t.d. kort nr. 3 sem sýnir kjarna og vaxtarmörk og kort nr. 4. Koma þarf fram hvaða vægi kort nr. 7 og 8 sem sýna útivistarsvæði og verndarsvæði hafa fyrir vöxt byggðar og hvort kort nr. 11, sem sýnir landnotkun og meginþætti, hefur vægi umfram önnur kort.

NIÐURSTAÐA

Skipulagsstofnun hefur farið yfir framlagða tillögu að Svæðisskipulagi höfuðborgarsvæðisins 2040 í samræmi við 3. mgr. 23. gr. skipulagslaga.

Tillaga að svæðisskipulagi höfuðborgarsvæðisins er framsækin og metnaðarfull með áherslu á sjálfbærni, lýðheilsu og samkeppnishæfni. Það liggur fyrir að unnið verði að margvíslegum verkefnum á næstu árum við að þróa og móta frekar stefnu um byggðaþróun, samgöngur, verndarsvæði og fleiri atriði. Sum þessara verkefna snúa að skipulagsþáttum sem er mikilvægt að samræma á milli sveitarfélaganna og ber að marka stefnu um í svæðisskipulagi samkvæmt skipulagslögum og skipulagsreglugerð. Það á við um meginþætti byggðaþróunar, stofnvegakerfið, innanlandsflugvöll og samgöngu- og þróunarárs/Borgarlínu. Ljóst er að framfylgd svæðisskipulagsins

er háð því að samkomulag náist milli sveitarfélaganna, ríkisins og annarra aðila, um ýmsa meginþætti skipulagsins, þar á meðal gerð fjögurra ára þróunaráætlana.

Eins og farið er yfir í umsögninni hér að framan er það mat Skipulagsstofnunar að tilteknir skipulagsþættir þurfi að koma skýrar fram í svæðisskipulaginu áður en það hlýtur endanlega afgreiðslu, en jafnframt að þróunaráætlun fyrir tímabilið 2015-2018 þurfi að liggja fyrir áður en svæðisskipulagið er staðfest.

Skipulagsstofnun gerir ekki athugasemd við að skipulagstillagan verði auglýst samkvæmt 24. grein skipulagslaga en telur eðlilegt að umsögn stofnunarinnar liggja frammi til kynningar með skipulagstillögunni.

Ásdís Hlökk Theodórsdóttir

Birna Björk Árnadóttir